

HRVATSKA RIEČ

PREDPLATA: Za ŠIBENIK I AUSTRO-UGARSKU sa dostavom u kuću
mjesečno K 1.25, godišnje K 15.—. Za INOZEMSTVO K 23.—.
Plativo i utuživo u Šibeniku.

POJEDINI BROJ 10 PARA.

Izlazi u utorak, četvrtak i subotu

Telefon br. 81. — Čekovni račun 71.049

UPRAVA „Hrvatske Rieči“ nalazi se u „Hrvatskoj Tiskari“ — UREDNIČTVO
na obali br. 248. prizemno. — Tisak „Hrvatske Tiskare“ (Dr. Kratelj i drug)

Izdavatelj i odgovorni urednik **Dr. JURE JURIN.**

OGLASI PO CENIKU.

God. X.

ŠIBENIK, četvrtak 26. ožujka 1914.

Broj 920

§. 305.

Ovaj §. biva proti našem listu često uporabljen, puno češće nego proti nijednoj drugoj novini u Dalmaciji.

Ta česta uporaba toga §. veoma nam smeta, jer list biva zaplijenjen, a zapljena se obično obavlja nakon 3-4 ure što je list već priredjen za poštu, gdje kada je već predan na poštu, tako da osim štete imamo i tu neugodnost da drugog izdanja ne možemo prirediti nego sutradan, a kada je taj drugi dan svetac, onda tek dva dana plaćje.

Tako nam se dogodilo zadnjeg i predzadnjeg puta, pa molimo predplatnike da uvažavaju ove iznimne mjere... koje se sustavno proti „Hrvatskoj Rieči“ upotrebljavaju. A što je taj § 305 k. z.? Mi ne znamo, jer je tako raztezljiv i vuče se kroz sve što možeš reći, napisati i čak i misliti, da nije moguće opredjeliti što smiješ, a što ne smiješ pisati. Za to za naše pisanje prema §. 305. vrhovni zakon je razpoloženje, tumačenje, volja državnog odvjetnika ili c. k. poglavara.

Vremena su veoma promjenjiva, danas kiša, jučer bura, sutra vedro pa tko će pogoditi, što baš misle o stanovitoj stvari gg. čuvari zakona o slobodi štampe!

Jučer smo n. pr. mogli o stanovitoj stvari reći što smo mislili, danas istu stvar ne možemo ili ako smo ju rekli danas sutra ne smijemo. Biva i obratno. Pa neka se snadje tko hoće i može?

Nego, ipak mi se snalazimo. Dopušteno je držati na protutalijanske iskaze i onda lupati sve u šestnajest proti Srbima ili Srbiji. Dopušteno je iskazivati se veoma radikalnim prema koaliciji, pucati iza leđa i ljudima i strankam denuncirajući ih. Dopušteno je izmišljati i klevetati, u obće sijati razdor između narodnih stranaka. Dopušteno je uzveličavati odnose i stvari, samo ako su proti narodu i slobodi.

Nije dopušteno kazati ono što postoji i što se radi proti narodu, jer da se tako razdražuje na prezir, na mržnju itd. itd.

I jer mi obično nećemo da činimo što je dopušteno u ovoj slobodnoj državi Austriji bivamo plijenjeni.

Cilj toga plijenjenja nije nam jasan. Jer ako se želi zapriječiti da se zna što pišemo, taj cilj se ne postizava, jer i cilji grad i mnogi drugi može znati što pišemo. Može svak kada imuniziramo zaplijenjene članke.

Šteta nam se u istinu nanaša, a mi cenimo da nije svrha §. 305. nanašati štetu novinam koje nisu konfidentske.

S druge strane znamo da se plieni i ono što druge novine u Austriji mogu donošati...

Bilo bi dobro da nam vlast reče što bi ona htjela da pišemo, jer tko zna da bi je poslušali...

I jer valjda pogadjamo njezine namjere eto mi ćemo početi po njezinim intencijam. Tako barem nećemo razdraživati na prezir vlasti i poredka.

Dakle tko kaže da su Hrvati i Srbi jedinstveni narod, taj ne piše u intencijam c. k. vlasti i mora tvrditi da su Srbi i Hrvati barem sebi tako tuđi i neprijateljski kao Niemci i Francuzi.

Nadalje mora kazati da nam je Talijan puno pogibelniji od Niemca, a Magjar da je puno jači i neprijateljski od Niemca; Srb pako i jači i pogibelniji od svih ostalih naroda.

Onda još mora se javno ustvrditi da su biskupi najnezavisniji ljudi, jer n. pr. biskup šibenski je u svojem pastirskom pismu dao na znanje da biskupi mogu i moraju uzdržavati novine od svojih biskupskih sredstava. Da tomu on lašnje doskoči primio je ovih dana od vlade 4600 kruna kao pripomoć i to povrh plaće od 14.000 kruna. Onda je primio blizu 2000 kruna pripomoći za kancelariju. A svaki kanonik je primio pripomoći do 500 kruna.

To sve kao dokaz da taj novac nije za pripomoć konfidencija, nego za dokaz neograničene nezavisnosti.

Konfidente kao Dr. K. Svihi sudca i zastupnika mora se hvaliti jer je napokon on bio pohvaljen i od državne vlasti, te je i unapredjen pa mu je povjerenja veoma važna zadaća u Albaniji. I konfidente u Dalmaciji, one koji su uvijek u dogovoru sa c. k. vlasti i služe joj, valja uzveličavati jer su im povjereni veoma važni posli u upravi službene stranke prava, pa čak i u cijeloj Dalmaciji. Što mislite još dalmatinski Svihe u stranci „radikalnoj“ mogu postati ambasaderi u omraženoj Srbiji!

Nije šala, i Nastići bivaju unapredjeni preko vanskog ministarstva, pa je grehota ne razumjeti što baš c. k. vlast hoće.

Ako je još što trebalo znati, valja poći do Rieke, gdje policija preko svojih agenata postavlja bombe!

Hoćete još da vam tumačimo što bi kod nas imao značiti § 305?

Nemojte misliti, ne treba uzveličavati Svihe, Nastiće i c. k. policiju!

Eto to je što od nas hoće gosp. Attems preko svojih konfidenata, koji daju moć i c. k. poglavaru i modroj olcovi da po novinam križa sve što nije u duhu § 305.

Nego ta moć i jest za pravo moć policajna... moć najjača u stanovitim državam.

Za to n. pr. u Dalmaciji i vlada sloboda štampe i... služništvo. Konfidenti mogu biti zadovoljni. Zaslužiti će avancement.

Senzacija u bombaškoj aferi.

Na 23. o. m. u večer objelodanio je Rikard Gigante otvoreno pismo, u kojem iznosi, da je začetak „atentata na guvernerovu palaču konceptista državne pogrančne policije dr. Henrik Beusterien. Štampan je obsežan zapisnik, učinje kod javnog bilježnika u Jakinu i podpisan od svjedoka, o izjavi Josipa Scipioni-a. Ovaj naime tvrdi u zapisniku, da ga je dr. Beusterien pozvao k sebi i predložio mu, da dogovoreno izvedu „atentat“, prikazavši kao da su počinitelji anarhiste iz Jakina. Sukrivnja je imala pasti na Rikarda Zancella, Franju Corosca advokata Leila Baccicha i Ermana Brus. U tu svrhu imao je Scipioni poslati iz Jakina na ove osobe pisma, kao da im tobože šalju anarhiste. Scipioniu da je obećana nagrada od 5000 K, stalna služba s plaćom od godišnjih 3000, ugarsko državljanstvo, a dr. Beusterien imao bi biti promaknut i nagradjen zlatnom kolajnom. Zatim Scipioni pripovjeda, kako ga je dr. Beusterien predstavio guverneru grofu Wickenburgu, koji da mu je rekao: „Još malo dana, pa će me ubiti. Ako uspijete stvar, bit će dobro nagradjen“ i zatim mu dao 300 K. Scipioni je bio poslan u Jakin da potraži ondje anarhistu, koji bi bacio bombu. Za to vrijeme da je on dobivao novaca i brzojavke od dra. Beusteriena. Medjutim, kad se je povratio na Rieku s informacijama, probio mu je dr. Beusterien, da ima na Rieci dva Talijanca, koji bi izveli „atentat“. To da su Arduino Belleli i Umile Pasquali. Stvar bi povjerenja Belleliju i on je odmah pristao i dao se na posao. Zatim se potanko pripovjeda, kako se htjelo prikazati, kao da od strane talijanskih anarhista, koji su u dogovoru sa Zanelom i njegovim drugovima, određeno, da ima izvesti atentat Belleli. Ovaj je ponudio Pasqualiju 300 K e da on izvede „atentat“ ali je Pasquali odustao i tako da je bombu bacio sam Belleli. Objelodanjena je i korespondencija, vodjena između dra. Beusteriena i Scipioni, koji je bio nagradjen i pušten da pobjegne, te se na koncu otorenog pisma obtužuje dra. Beusteriena, da je on bio onaj, koji je zasnovao „atentat“, nadalje dra. Kesmarky (šefa pogran. policije) što nije spriječio izvršenje „atentata“, što je omo-

gućio bieg Scipioniju te što je spriječio, da gr. policija vodi iztragu, zatim guvernera grofa Wickenburga, što je sudjelovao u igri, te konačno drž. odvjetnika dra. Ivana Melocca, da je olakšao bieg Scipionia. Gigante veli, da je svoju obtužbu spreman podrjepiti još s drugim dokumentima.

Ovo otvoreno pismo izazvalo je u gradu silnu senzaciju i velikom zanimivošću čitalo se potankosti. S velikom nepetošću očekuje se, kako će se dalje razvijati ova afera.

„R. N. L.“

Iz Slovenije.

(Jedna tužna petstogodišnjica).

Slovinci su 18. o. m. proslavili bolnu uspomenu. Toga se dana navršilo 500 godina odkako je posljednji vojvoda u Koruškoj po starom slovenačkom običaju, na vojvodskom prijestolju gosposvetskoga polja primio svoju čast iz ruku slovenačkih seljaka, gospodara zemlje. To je bio vojvoda Ernest Željezni. Starinski ceremonijal nije do danas točno sačuvan, naročito se nije sačuvao tekst pitanja seljaka, kao ni tekst vojvodinih odgovora. No izvan sumnje je, da se ova ceremonija vršila u slovenačkom jeziku. Koruška je do kasnoga srednjega vijeka bila središte slovenačkoga naroda, i premda je rano dospjela u ovisni položaj prema franačkim i njemačkim osnivačima država, to je ona sačuvala ipak jedan dio svojih narodnih privilegija. Vojvoda je koruški imao pravo da se na dvoru rimskoga cara služi svojim slovenačkim jezikom, „darumb das Kerndten ain rechts windisch land ist“, kako izričito utvrđuje njemački kroničar Unrest. Vojvoda Ernest Hapsburški bio je posljednji, koji je koruški vojvodski šešir primio iz ruke slovenačkoga seljaka i sakupljenom narodu prisegao, da će biti pravedan sudac, da će štiti sirote i udovice, „tako meni Bug pomoz diva Marija mati bozja y vuse Suetci“. Kako li je danas drukčije u zemlji, koje su vojvoda i plemići njemačkoga putujućega „Minnesängera“ Ulricha von Lichteensteina na granicama zemlje dočekali s pozdravom „Buge waz primi grahwa Venus!“ (Bog neka vas štiti, kraljevica Venus!)

Slovenački narod živi danas u Koruškoj život narodnoga junaštva. Trećina slovenačke zemlje sačuvala je doduše svoj stari narodni karakter, no slovenački jezik nema ondje više prava, zbog nasilne germanizacije. Uredi, škola i čkva služe toj svrsi, pa je od nekadanje slovenačke kneževine postao njemački vilajet, čiji je glavni grad Celovac imao još god. 1857, samo manjinu od 36.3% Nijemaca. Odnarodjivanje odnosno potiskivanje koruških Slovenaca nije možda posljedica naravnog procesa asimilacije, nego rezultat svim sredstvima provodjene germanizacije. Samo se tako može razumjeti što slovensko pučanstvo ne samo relativno, nego i apsolutno pada. Slovenci zovu već više desetljeća Koruška „tužni Korutan“, a u narodnim se krugovima često čuju glasovi zdvojnosti o budućnosti korušskog slovenačkog naroda. Novo stečena snaga Južnog Slavenstva valjda da će i otpornu snagu koruških Slovenaca pridrići.

Mnoga slovenačka kulturna i prosvjetna društva priredjuju ovog mjeseca svečanosti u spomen krunjenja posljednjeg slovenskoga kneza. Sva jugoslavenska javnost sjeća se dana, u koji je pred pet stotina godina novi knez primio svoju vlast po posljednji put iz ruku slovenačkih seljaka, dok je njegov nasljednik danas postao pravi Rajah njemačke gospode.

Sjećajte se Družbe SS. Ćirila i Metoda.

Njemački car u Beču.

Prigodom prolazka Cara Vilima preko Beča u Krf, bio je u Beču dakako svečano dočekan, a „Fremdenblatt“ mu je posvetio posebni članak, iz kojeg vadimo samo ovo:

„Idem velle atque idem nolle... To je obilježje prijateljstva između Austrije-Ugarske i Njemačke, prijateljstva između obaju vladara, to je osnov i bedem njihova savezništva koje sve dublje prodire u javno mišljenje obaju monarhija. Car Vilim naslijedio je od svog djeda i svog oca to savezništvo kao dragocjenu ostavštinu, a on ju je vjerno čuvao. To savezništvo sjajno je odoljelo u ozbiljno doba teških iskušenja; ono je izašlo ojačeno iz kriza i opasnosti. Nasred zamašnih promjena i pojava, koje su svijet potresle, savezništvo između Austrije-Ugarske i Njemačke pokazalo se kao moćan oslon mira, kao nepogrešiv pravac za međunarodnu politiku.“

Reprezentacija naroda u tuđini.

Često se čula tužba, kako nas Hrvate malo poznaju u inozemstvu, pa kako i najbliži susjedi o nama malo znadu. Krivnja je u tome, što smo mi narod neslobodan i što se u svijetu ne vodi velika briga o narodima podložnima, nego samo o slobodnim državama. Zato se na primjer mnogo više znalo u svijetu i prije balkanskoga rata o maloj Crnoj gori, nego o Hrvatskoj. Tek borba, što je hrvatsko-srbska koalicijska zapodjela bila u Pešti, pa „veleizdajnički“ proces, komesarijat, i s time svezana neustavnost, uniješe nešto interesa u evropske novine za Hrvatsku i Hrvate. Drugi i mnogo veći narodi, nastoje na sve moguće načine reprezentirati se pred svijetom. Naročito pak nastoje narodi potlačeni i neslobodni što veći interes pobuditi za se u svijetu time, što nastoje, da novine drugih slobodnih naroda o njima pišu i donose izvješća. Inteligenti naroda budno prate strano novinstvo i literaturu, šalju im informativne članke, a ispravljaju krive vijesti i pogrešna prikazivanja. Kod nas se u tom pogledu više rekrimiralo nego radilo, pa zato i nalazimo još i sada svu silu krivih vijesti o nama kod najbližih susjeda. Nebi nikako bilo loše, kada bi naše kulturne institucije n. pr. Akademija sa Maticom izdale na engleskom ili francuskom jeziku (ili na oba) knjigu o Hrvatskoj i Hrvatima. U toj bi knjizi imao biti kratko prikazan zemljopis Hrvatske i zemalja, u kojima Hrvati stanuju kao i historijski i kulturni razvitak našega naroda. Takva knjiga, sa točnim i autentičnim podatcima, imala bi se razaslati barem svim sviučilišnim bibliotekama ovoga svijeta. A ne bi bilo zlo, da se u tu knjigu uvrsti i par primjera naše poezije i lijepe proze u originalu i prevodu, ako se već ne može učiniti i štogod više, kako to rade drugi narodi.

Čitamo na primjer dopis Poljaka Stanislava Belze društvu poljskih novinara u Lavovu: „U Tokiju, u velikoj carskoj biblioteci, u kojoj je svaki kulturni narod evropski našao svoj kutić, do posljednjeg vremena nije nikako bilo naših (poljskih) djela. Uvjerem o tome, da se svagdje, gdje plamti vatra znanosti i gdje se skupljaju misli ostalih naroda, mora naći i naša, svjedočeći i sjećajući svijet, da i mi postojimo, posloao sam toj biblioteci sve svoje knjige i pozivam sve svoje drugove po peru da me slijede. Naslov je: Tokyo, Japan, Imperial Librari.“

Ovako eto Poljaci. Mi pak, ako već ne možemo slati male „biblioteke“, možemo poslati autentične podatke o sebi.

POLITIČKE VIESTI.

Revolucionarni pokret u Ulsteru.

Potvrđuje se, da je od 76 častnika kavalerijske brigade u Irskoj, njih 70 zatražilo odpušt, među njima general Gough, s

izjavom, da odklanjaju, da podju proti Ulsteru. Ratni ministar je odbio njihov zahtjev, te im je rekao, da polaze u Ulster jedino radi zaštite državnih dobara i radi podpore policiji za održanje mira. Častnici su se na to izjavili spremnima, da podju u Ulster, ali da ne će sudjelovati u neprijateljstvima proti lojalistima.

Čete englezke vlade utaborene su dvie milje daleko od Belfasta. Lord Charson udario je glavni stan takodjer nedaleko Belfasta. Asquith je izjavio, da je kretanje vladinih četa jedino mjera opreznosti.

U pripravi stoje vlakovi, koji mogu odmah do 10. 00 vojnika prevezti u Glasgow i u druge luke, odakle će čete biti odpremljene u Irsku.

Saziv delegacija.

Austrijski ministar predsjednik grof Stürgkh sporazumio se sa zajedničkim ugarskim ministrom predsjednikom grofom Tiszom o tom, kada će biti sazavne delegacije. Pošto će ministar vanjskih posala grof Berchtold imati prije sazova delegacija sastanak sa talijanskim ministrom vanjskih posala San Giulianom i to između 16. i 20. travnja, to će delegacije biti sazavne tek koncem travnja. Na tom sastanku sporazumit će se oba ministra glede nekih važnih pitanja, koja će se raspravljati u delegacijama. U budućim delegacijama raspravljati će se u prvom redu vojničke potrebe, a politička će se debata ograničiti tek na neke izjave od strane zajedničke vlade. Među ovima za cijelo će vrlo napeti odnosi između Rusije i monarhije kao i pitanje bosansko-hercegovačkih željeznica igrati važnu ulogu.

Austrija i Bugarsko oružanje.

Iz Petrograda javljaju: Po viestima, koje ovdje imaju, Bugarska se naglo oružala uz neposrednu podporu Austrije. Tako je u toku mjeseca januara iz Austrije odpremljeno u Bugarsku oko 80.000 pušaka. Taj je transport otišao u Bugarsku preko Švicarstva. U prvom je polovini februara poslala Austrija u Bugarsku 24 brdska i obsadna topa. Zanimljivo je primjetiti, da cio taj transport pušaka i topova nije bio izradjen naročito po naručbi Bugarske, nego je uzet iz rezerve austrijskih arsenala.

Kontingenat novaka za god. 1914.

Pošto je carevinsko vieće odgodjeno, a da nije primilo vojnih osnova bit će kako „Zeit“ doznaje kontingenat novaka za godinu 1914. određjen naredbenim putem. Za zajedničku vojsku iznositi će za godinu 1914. novački kontingent 165.000 momaka. Od toga otpada na zemlje i kraljevine, koje su zastupane na carevinskom vieću 94.406 momaka. Prema godini 1913. iznosi to povišenje od 11.000 momaka.

Za domobranstvo iznositi će kontingenat za god. 1914. u svemu 28.297 momaka i 882 momka za Tirol. To znači povišenje od 6033 momaka prema god. 1913. U god. 1914. povišit će se i dalje stanje momčadi u miru.

Hrv. sabor će biti odgodjen?

Grof Tisza je stigao u Beč, te je konferirao sa zajedničkim ministrima. Podnio je kralju patent o odgodi hrv. sabora na jedan mjesec.

Kandidatura Skerlecova u Zagrebu.

Koalicijska je proglasila na skupštini birača kandidaturu bana Skerleca u l. zagreb. kotaru. Ban je zahvalio i izjavio da kandidira na programu koalicijske, te da će hrv. vlada zapriječiti svako zapostavljanje Hrvatske kod provedbe zakona o ekspropriaciji.

§ 14.

Grof Stürgkh je bio primljen u audijenciju, te je dobio punomoć za podignuće zajma od 500 milijuna na temelju § 14. Odnosna će naredba biti objelodanjena sutra u „Wiener Zeitungu“.

Sviha se stidi vlastitog imena.

„Nar. Listy“ javljaju da je Dr. Sviha zamolio ministarstvo da može promijeniti ime u Karl Schwerdtner. Ministarstvo mu je to dozvolilo.

Opet ustanak u Epiru.

Pregovori između arbanaska vlade i Epiraca ostali su bezuspješni. S toga su Epiraci počeli opet da stupaju u akciju. Sveti bataljoni dobili su nalog da se skupe kod Kolonije, da navale na Koricu.

Gradnja željeznica u Srbiji.

Pod predsjedanjem Pašića obdržavalo se ministarsko vijeće, koje se je bavilo željezničkim programom. Na prvom mjestu imala bi se izgraditi pruga Skoplje-Bitolj, pa Mrdare-Prizren. Onda dolazi u obzir sandžacka željeznica.

IZ HRVATSKIH ZEMALJA.

Stogodišnjica rođena Strossmayerova.

Javljaju iz Osieka, da je egzekutivni odbor za podignuće spomenika biskupu Strossmayeru u Osijeku zaključio do godine proslaviti stogodišnjicu njegova rođenja veličanstvenim načinom, te će se u tu svrhu obratiti i na sve druge korporacije, a napose na sokolsku župu Strossmayerovu.

„Obzor“ se bavi proslavom Strossmayerove stogodišnjice, te poziva omladinu, da se stavi na čelo te proslave.

Hrvatski filmovi.

Kočno smo uspjeli i u tome, da će kinematografski filmovi imati hrvatske napise i tumačenja slika. To je bila velika potreba, da naš narod uzmogne u svom jeziku čitati, o čemu se radi u dotičnom komadu, koji mu se u slikama prikazuje, a da ne bude prisiljen čitati njemačko tumačenje, kako je to do sada bivalo. Kako saznajemo, radi se na tome, da se u Zagrebu osnuje tvornica za preradivanje stranih filmova u hrvatske.

NAŠI DOPISI.

Šestanovac.

(Za poštanski Ured). Više puta bilo je pisanja u novinama, o poštanskom uredu, koji bi se morao ovdje otvoriti, a koji je od velike važnosti za ovo mjesto, jer bez njega je ovom toli važnom zagorskom mjestu onemogućen napredak. U tu svrhu bilo se je poslalo naročito odslanstvo u Zadar, e da se uvjeri gosp. Nadravatelja o potrebi poštanskog ureda. Poslije toliko molba je odlučeno da nam se udjeli samo privremeno za sada sabiralište (prah u oči). Al' o tome ćemo drugi put opširnije!

Nagraben!! Poznati špijun Nastić bio je imenovan činovnikom ministarstva izvanjskih djela u Beču. Sarajevski „Narod“ piše: Ova viest nije nikoga začudila, jer ovakove stvari nisu nimalo neobične u Austriji.

Iz Betine. (Uzoran župnik). Puk Betinski običava, kako je običaj po svemu katoličkom svijetu, da se ispovjeda i pričešti u ove svete i Bogu posvećene dane, a dužnost je i svakog kršćanskog pastira, da Bogu obraća narod i da ga pokripi svetim otajstvima. Kod nas u Betini je obratno. Naš župnik na mjesto da poziva narod na pokoru, tjera ga iz crkve dovikujući sa oltara, da je bilo grozno slušati. „Ako se nalazi sada u crkvi žena onoga čovjeka, koji nije platio redovinu, neće bit' pričešćena, neka odlazi iz crkve!“ Tako je on rekao. Hvala Bogu kad se bez novca ne mogu primiti svetotajstva! Na ove riječi nasta u crkvi gungula i gužva u narodu. Na te drzke riječi morao je narod da ostavi hram Božji i da se razidje svojim kućama. Još je župnik zaprijetio, da će izvaditi svetotajstva i da će njime kleti svakoga, koji mu ne da redovinu! Otkad je došao taj župnik u naše mjesto došao je svaki nesklad, jer nastoji u prvom redu da pocjepa naš Sokol, što mu uspjeli ne će, jer je naš Sokol savio gnijezdo na tvrđoj litici, a koje ga ne će niko skrenuti ni odatijiti.

Ovo su činjenice, a nek g. Pappafava sad prosudi, kakovi su mu božji službenici.

IZ GRADA I POKRAJINE.

Zabave u „Hrvat. Sokolu“ kao da ne daju živa mira onima, što drljaju u diplomači. Tako i zabava od prošle nedjelje dala im je prigode, da se iskažu kako su inače dobro obaviješteni o svakoj, što nadrljaju. Pa kad nisu znali drugo, onda su se poslužili humorom, iz kojeg ipak probija i žuč i tugaljivost i zabrinutost njihova. I Smail-Aga je nazivao u svojoj oholozi i samoumišljenosti Crnogorce platinjskim miševima, al mu je tad mišad ipak slomila gordu silu. Inače na toj za-

bavi nije bilo ni sjene od svega onoga, što po izvještajima svojih informatora simpatični Skokulo drlja, bilo je nešto, što se može vrlo lako da dogodi uvijek gdje je god sabrano mnogo svijeta u uskim pomješćima, a o čemu se inače one večeri mnogi i mnogi njesu ni sjetili. Tako je to uzašno strašno bilo! Al' što je Skokulo u diplomači hiperbolički prikazao, ispraviti će u „Jedinstvu“ njegov drug, onako isto, kao što je lijepo ispravio i vijesti splitskog klepetala u pitanju dočeka djaka na povratku iz Trsta. U ostalom „junaci“ oko diplomače neka se ustrepe malo, jer će doći bez sumnje kad li tad li dan, u koji će njihova lica biti najbolje svjedočanstvo njihovajunštva, onako od prilike, kako je to bilo sa licem njihova koriteja u oči posljednjih izbora za carevinsko vijeće.

Protest dubrovačke općine protiv trščanskim događajima. U nedjelju je bila sjednica dubrovačkog općinskog vijeća. Prije prelaza na dnevni red ustao je prisjednik g. Stijepo Givić i zatražio riječ. Pročitao je telegram iz Trsta u br. 17. spljetske „Slobode“ o divljačkim napadajima na naše djake u Trstu, te postavio prešan predlog da bi vijeće ovlastilo upravu da pošalje na kompetentne vlasti vibrirani protest protiv prostačkih napadajima na naše djakstvo. Pošto je vijeće pripoznalo prečnost predmeta primilo je predlog jednoglasno.

Čuvar historijske tvrđave. Klitka je tvrđava napuštena, a njeno čuвање povjereno jednom stražmeštru, pa je tako pristup u nju za strance onemogućen. Jer stražmeštar nikog ne pušta unutra. Nedavno je htio i nadvojvoda Eugen posjetiti tvrđavu, sa koje je prekrasan vidik, ali nije pušten, jer je putovao incognito. No nedavno nije pušten u tvrđavu i admiral Hans, premda ga je stražmeštar poznavao.

O gradnji zgrade c. k. realne gimnazije ne čujemo ništa da bi se počela brzo graditi. Ne znamo, kako tu ne usjevaju nečije zasluge, one zasluge, po kojima je za tu gradnju osugljena naša općina na tolike teške žrtve, izmeđ kojih su najteže one o nabavi gradilišta i o doprinosu u novcu od 30 000 K. Naša općina morala se je na to obvezati, a poznato nam je, da se za druge realke i gimnazije glasovali u parlamentu, naročiti zakoni, kojima se od države dobavljala dotična gradilišta! Al' o tome ćemo drugi put opširnije!

Iz Betine. (Uzoran župnik). Puk Betinski običava, kako je običaj po svemu katoličkom svijetu, da se ispovjeda i pričešti u ove svete i Bogu posvećene dane, a dužnost je i svakog kršćanskog pastira, da Bogu obraća narod i da ga pokripi svetim otajstvima. Kod nas u Betini je obratno. Naš župnik na mjesto da poziva narod na pokoru, tjera ga iz crkve dovikujući sa oltara, da je bilo grozno slušati. „Ako se nalazi sada u crkvi žena onoga čovjeka, koji nije platio redovinu, neće bit' pričešćena, neka odlazi iz crkve!“ Tako je on rekao. Hvala Bogu kad se bez novca ne mogu primiti svetotajstva! Na ove riječi nasta u crkvi gungula i gužva u narodu. Na te drzke riječi morao je narod da ostavi hram Božji i da se razidje svojim kućama. Još je župnik zaprijetio, da će izvaditi svetotajstva i da će njime kleti svakoga, koji mu ne da redovinu! Otkad je došao taj župnik u naše mjesto došao je svaki nesklad, jer nastoji u prvom redu da pocjepa naš Sokol, što mu uspjeli ne će, jer je naš Sokol savio gnijezdo na tvrđoj litici, a koje ga ne će niko skrenuti ni odatijiti.

Ovo su činjenice, a nek g. Pappafava sad prosudi, kakovi su mu božji službenici.

Naše iseljeničko pitanje. Zadržni Savez izdao je već knjižicu „Naše iseljeničko pitanje“ koja osvjetljava pitanje sa općega gledišta i sadrži historijat postupka, koji je doveo Zadržni Savez do odluke, da svoje djelovanje proširi i na iseljeničko polje.

Savezovo djelovanje na polju iseljeničkom praktički će provagjati zadržna „Putnik“, koja je za tu svrhu, a u krilu Saveza, osnovana.

Druga svezka „Iseljeničkog pitanja“ koja je sad objelodanjena, sadrži opširni izvadak dvaju podnesaka, prikazanih u predmetu sa strane Zadržnog Saveza sta-

rijim vlastima, iz kojih će podnesaka čitalac upoznati svu važnost iseljeničstva u odnosu sa našim zadržgama.

PRIVREDA I TRGOVINA.

Gospodarski gubici Austrije na Balkanu. „Još nikada od god. 1867., kad je Austrija sklupala trgovačke ugovore u veoma teškoj situaciji, nijesu bile prilike za nju tako loše kao sada. Monarkija će izgubiti polako, ali tim sigurnije svoje najprirodnije, iza stoljeća osvojeno tržište, Balkan“. Ovim je riječima bivši državni tajnik u Ugarskom ministarstvu trgovine Szterenyi karakterisao sadanju situaciju u svom govoru držanom pred par dana u klubu bečkih indutrijalaca. Pa i zbilja je stanje trgovačko-političkih prilika prema balkanskim državama vrlo mizerno. Sa niti jednom državom balkanskom nema Austro-Ugarska u redu sklopljenog trgovačkog ugovora. Nije ni čudo, da poslije svih događaja, što se nedavno zbili, nakon protuslavenske politike austro-ugarskih diplomata na Balkanu, eksport u balkanske države stalno pada. U Rumunjsku uvezla je monarkija god. 1886 44 postotka, Engleska 19.7, Njemačka 14.7, a Italija 0.8 postotka od ukupno uvezenog žita. Godine 1910. bio je ovaj red: Njemačka 33.7, Austro-Ugarska 23.9, Engleska 13.8, Italija 5.3 postotka. Vodeće je mjesto u importu u Rumunjsku prepušteno dakle Njemačkoj isto je tako i u Srbiji. Godine 1884. uvezla je od ukupnog importa u Srbiju Austro-Ugarska monarkija 62.4, Njemačka 14.9, Engleska 8, a Italija 2.5 postotka. Godine 1910. pak bio je ovaj razmjjer: Njemačka 41, Austro-Ugarska 19, Engleska 13.5, Italija 3.2 postotka. Izvoz u Bugarsku i Tursku sačuvala je Austrija, ali je ipak posvema izgubila prvo mjesto na Balkanu i to na korist Njemačke.

Pitanje dalmatinskog vina. „Wiener Zeitung“ donosi o dalmatinskom vinu ovo službeno saopćenje: Austrijska je vlada stupila sa ugarskom u pregovore o uvozu austrijskoga a posebice dalmatinskoga vina u Ugarsku. Postignut je sporazum, da više ne će biti kolektivno pregledavano sve vino nego samo pojedine pošiljke u onim konkretnim slučajevima gdje bi se to pokazalo potrebnim. Rezultat će se takve pregledbe javiti ministarstvu poljodjelstva u Beču, da se stvar što prije i što povoljnije riješi. Da se visoki promet vinom između Dalmacije i Ugarske podigne, bit će između jedne i druge državne pole uveden sistem certifikata, kakav već postoji između Austrije i Njemačke.

Jadranska Banka. U nedjelju 22 tek. mj. obdržala se je u Trstu, u vlastitoj zgradi, VIII. redovita glavna skupština dioničara Jadranske Banke. Uprkos teškim političkim i novčanim prilikama, koje su vladale god. 1913 uspjeli je Jadranske Banke bio najbolji. Kao što se razabire iz bilance ovog našeg zavoda, kojemu predviđamo najsjajniju budućnost, cjelokupni je promet iznosio god. 1913 K 2.137.482 050 30 naspram K 1.457.379.822 58 god. 1912, t. j. za K 080.102.227.82 više. Čisti dobitak narasao je na K 690.463 43, od kojega je glavna skupština dodijelila dioničarima 6 1/4 % dividende, t. j. K 25.— po dionici, dok su rezervne zaklade bile dotirane sa K 80.000.—, tako da iste iznose sada K 780.000.—. U dobrotvorne svrhe dozdudjeno je bilo K 6.235.80, a prenjeo se je K 72.779.29 na novi račun. Vlastita i tuđja srestva iznose cjelokupno K 40.216.507 46.

Glavna je skupština ovlastila Upravno vijeće, da provede povišene dioničke glavnice, u smislu već postignute vladine dozvole.

Zaključeno je također otvorenje jedne podružnice u Beču, koja će u najkraće doba započeti svoj rad.

KNJIŽEVNOST I PROSVJETA.

Pučka prosvjeta širi se na osobit način dobrim, narodnim kalendarima, jer kalendar narod naš najviše kupuje. „Hrvatski Narodni Kalendar“, što ga je ABC društvo u Zagrebu izdalo za god. 1914., doživljava je potpun uspjeh, jer je sa nakladom od 30.000 primjeraka upravo razgrbljena. Stoga će to društvo da izdaje i nadalje kalendar, pa radnje oko njegova izdavanja za g. 1915. već započete. Svima trgovcima i bankama preporučamo najtoplije, da oglaš u taj kalendar, jer će time mnogo doprinijeti za prosvjetu puka, a sebi pomoći. Ugledajmo se u tome u ostale slavenske narode.

Austrijsko parobrodarsko društvo na dionice „DALMATIA“

uzdržava od 1. listopada 1913. slijedeće glavne pruge:

Trst—Metković A (poštanska) Polazak iz Trsta ponedjeljak u 5 sati pos. podne povratak svake subote u 6.30 sati prije podne.
Trst—Metković B (poštanska) Polazak iz Trsta u četvrtak u 5 sati pos. podne povratak svakog utorka u 6.30 sati prije podne.
Trst—Metković C (poštanska) Polazak iz Trsta u subotu u 5 sati pos. podne povratak u četvrtak u 6.30 sati prije podne.
Trst—Korčula (poštanska) Polazak iz Trsta u srijedu u 5 sati pos. podne povratak u ponedjeljak u 6.30 sati prije podne.
Trst—Šibenik (poštanska) Polazak iz Trsta u petak u 5 sati pos. podne povratak u četvrtak u 6 sati prije podne.
Trst—Makarska (trgovačka) Polazak iz Trsta u ulorak u 6 sati pos. podne povratak u nedjelju u 1.15 pos. podne.
Trst—Vis (trgovačka) Polazak iz Trsta u subotu u 7 sati pos. podne povratak svaki četvrtak u 7.15 pos. podne.

Ako Vi
ne možete jesti, te se činite bolestan, to će Vam
Kaiser'ovi
Želudčani
Pferferminckarameli
sigurno pomoći. Dobiti ćete dobar tek, želudac se opet uredi i ojača. Radi oživljujućih i okripnjujućih svojstva, neobhodno potrebiti na putovanjima.
Jedan omot 20 i 40 filira.
Naručuje se kod:
Carlo Ruggeri, cent. drogerija i Vinko Vučić, drogerija u Šibeniku kao i u svim ljekarnama 10—90

FINO MASLINOVO ULJE

po kr. 1.30 kilogr. kod S. i V. Šupuka.

Hapag, Hamburg

(Hamburg—Amerika Linije)
Otprava putnika u sve dijelove svijeta.

Hamburg—New York
Bulogne—New York, Cherbourg—New York Southampton—New York

Hamburg—Philadelphija
Hamburg—Boston
Hamburg—Kanada
Hamburg—Cuba
Hamburg—Mexiko
Hamburg—Brazilija
Hamburg—Argentiniya
Hamburg—zapadna Indija
Hamburg—Chile
Hamburg—Peru
Hamburg—Afrika

Zabavne vožnje
sa posebno za to uređenim parobrodima

Putovanja oko svijeta	Vožnje na sjever
Vožnje u Indiju	Vožnje u Island
Vožnje u Orient	Vožnje u zapadnu Indiju
	Vožnje po Nilu.

Upravo sada novo u službu stavljen turbinov brzi poštarski parobrod „Imperator“ najvoća ladjia na svijetu.
Duljina 119 stopa, širina 96 stopa, dubljina 63 stopa, 50.000 tona prostornog sadržaja.
Putovanje iz Hamburga u Now York traje **sedam** dana. Imado četiri vodotjora. Vožnja je posve mirna.

Prednosti:
U prvou knjiti
U drugu knjiti
U modjupalubi

Hamburg—Amerika Linije, Abteiling Personenverkehr, Hamburg, ZASTUPNIK U TRSTU, GENERALNA AGENTURA ZA PRIMORJE VIA PORPORELLA I.

VELIKA ZLATARIJA
Gi. PLANČIĆ
Vis—STARIGRAD—Velaluka
ŠIBENIK.

40-50 kruna sedmično

može da zasluži svaki čovjek bez ikakvog kapitala i bez gubitka u svom zvanju. Poblizhe baviesti daje badava
Ignaz Althammer
Könighof a/d Elbe 616.
C. k. deminijalna uprava u Biogradu imade još na prodaju
4 vag. ječma i 1 vag. zobi
Zanimanici neka se pravodobno prijavje za dobavu iste.

NOVO IZRADJENE
:: RADNIČKE KNJIGE ::
I
- SLUŽBOVNE KNJIGE -
NABAVALJAJU SE U
HRVATSKOJ TISKARI
(Dr. Krstelj i drug) Šibenik.

Hrvatske narodne poslovice
uredio V. I. SKARPA. Ciena knjizi broširano K 5—, a uvezano K 6—.
Nabavlja se kod „HRVATSKE TISKARE“ u Šibeniku i u svim knjižarama.
Predplatite se na „Hrvatsku Rieč“!